

CURRÍCULUM

LCA

ORA

**PRIMEIRO E
SEGUNDO ESO**

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes en educación secundaria obrigatoria

Oratoria

Introdución

A arte de falar en público conseguiu en moitas ocasións transformar sociedades e persoas. A nosa é a época histórica que máis recorre á oratoria, pois é a que dispón de máis oportunidades e medios para conseguir transformacións e melloras. Nunca coma hoxe houbo tantas situacións e tantos contextos en que calquera persoa poida ou deba actuar como oradora, e nunca coma hoxe as mensaxes persuasivas chegaron con tanta insistencia a unha audiencia masiva. Pola contra, xamais a oratoria estivo tan pouco presente como disciplina e materia de estudo na vida académica. Esta materia pretende contribuír a equilibrar tal situación.

Empregar a palabra perante o público é unha habilidade cada vez máis necesaria. A participación democrática activa, o desenvolvemento persoal, a consecución dunha carreira académica exitosa e o exercicio de calquera profesión pasan hoxe en día polo satisfactorio desempeño en situacións variadísimas nas que a oratoria resulta extraordinariamente útil: debates, participacións en órganos de goberno, defensas de teses ou de proxectos de fin de carreira, mesas redondas, breves discursos de inauguración, relatorios, discursos comerciais, comunicacións coa clientela e con outros membros da mesma organización ou empresa, presentacións de ideas ante asociacións e institucións, etc. Todas estas situacións ampliaron o seu alcance grazas a internet e aos medios de comunicación: a oratoria xa non está limitada a determinadas responsabilidades ou profesións, senón que calquera persoa pode comunicarse oralmente ante unha audiencia global só cunha conexión á rede. Xa que logo, necesitamos aprender a falar en público para participarmos na mellora colectiva e democrática da realidade, para configurarmos a nosa traxectoria académica e profesional, e para fortalecermos unha imaxe propia positiva ante nós mesmos/as e ante as demais persoas.

A oratoria, a arte de falar, é inseparable da retórica, a arte de persuadir. Oratoria e retórica presidiron durante séculos a estrutura educativa occidental e constituíronse como disciplinas cunha decidida vocación práctica: influír nas demais persoas mediante o emprego da palabra. É importante recoñecer a finalidade práctica destas disciplinas, pois a principal acusación que historicamente recaeu sobre elas é que proporcionan artificios e estratagemas para influír mediante a invención de interesadas aparencias de verdade. A didáctica da oratoria debe partir dunha base ética sólida: o lexítimo dereito a influír debe asentarse na honestidade, na procura ou na construción compartida da verdade e no diálogo democrático. O traballo coa oratoria implica, de maneira case inevitable e aínda que sexa nun nivel básico, unha reflexión ética sobre os fins que nos propomos os seres humanos e os medios dos que nos valemos para os conseguir, unha valoración das perspectivas coas que nos achegamos a un tema de discusión e unha toma de conciencia respecto á subordinación das ideas e dos intereses propios ao concepto da verdade, aos valores democráticos e aos dereitos fundamentais.

É por iso que esta materia contribúe a desenvolver destrezas vinculadas coas competencias clave, das que aquí destacaremos tres: a comunicación lingüística, xa que permite unha extraordinaria mellora das destrezas comunicativas, sobre todo das de carácter oral; as competencias sociais e cívicas, pois a oratoria carece de sentido se non é para participar de xeito eficaz e construtivo na vida social e profesional; e a competencia do sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois a oratoria fomenta a proactividade, o autoconhecimento e a autoestima.

Os contidos da materia distribúense en catro bloques nos que é doado advertir a clásica división da oratoria en cinco partes: "inventio" (procura dos materiais necesarios para a conformación do discurso), "dispositio" (elección e estruturación deses materiais), "elocutio" (textualización do discurso), "memoria" (memorización) e "actio" (posta en escena do discurso).

O primeiro bloque, "O discurso persuasivo", pretende ofrecerlle ao alumnado un primeiro achegamento a mostras representativas de discursos breves ou de fragmentos de discurso de índole persuasiva. Trátase de que o alumnado, ademais de pór en práctica as destrezas fundamentais da

comprensión de lectura e de escoita comprensiva, se familiarice con discursos persuasivos variados e de que identifique e valore os seus procedementos construtivos e elocutivos. Os exemplos de discursos persuasivos escritos servirán para coñecer os procedementos retóricos e estilísticos, e os exemplos de discursos persuasivos orais permitirán identificar os recursos propios da "actio". Estes exemplos poden constituir modelos para que o alumnado elabore as súas propias creacións.

No segundo bloque, "Elaboración do discurso persuasivo", están presentes a "inventio", a "dispositio" e a "elocutio". Entre os elementos deste bloque teñen unha gran presenza as destrezas de procura e tratamento da información, de comprensión lectora e de expresión escrita. Un coñecemento adecuado do tema do discurso, conseguido grazas á investigación e á aplicación de técnicas de traballo intelectual, é fundamental para adquirir a autoconfianza que todas as persoas precisan para falar ante un auditorio; unha estrutura clara e ordenada do discurso e un manexo axeitado da lingua e das técnicas da retórica son atributos necesarios de calquera discurso oral eficaz. O tratamento destes contidos é, xa que logo, imprescindible, xa que sobre eles se asentará todo o traballo posterior coa oralidade. Agora ben, é no tratamento destes contidos cando podemos aproveitar o traballo interdisciplinar. A colaboración e a coordinación con outras materias permitirá que as tarefas de xestión da información, de lectura e de escritura se realicen conxuntamente en actividades ou proxectos compartidos. Trátase de facer máis operativas as estratexias e máis eficaz a xestión do tempo, tendo sempre presente que a temporalización das actividades debe ofrecer un espazo importante para o tratamento da oralidade.

No terceiro bloque, "A presentación do discurso persuasivo", están presentes a "memoria" e a "actio". Malia parecer este bloque cuantitativamente menor que o anterior, precisará maiores esforzos e maior tempo de dedicación, pois a oratoria ten como fin último a presentación oral dun discurso ante un auditorio: en oratoria, nada existe ata que é presentado ao público. Ademais, cómpre reforzarmos a presenza da oralidade nas aulas, e esta materia parece un ámbito adecuado para o facer. Debe concedérselles especial importancia aos estándares relacionados coa xestión emocional do/da orador/a. Na aula débese crear un clima emocional de confianza e seguridade que facilite que, progresivamente, o alumnado reforce as súas emocións positivas e controle a conduta asociada ás emocións negativas, evolucionando desde unha posible falta de confianza inicial ata a satisfacción que supón ter a oportunidade de presentar ante un auditorio as propias ideas e opinións. Por outra banda, neste bloque inclúense contidos relacionados co emprego de soportes audiovisuais e informáticos que serven de apoio ao discurso. Os estándares de aprendizaxe vinculados con este contido fan fincapé na necesidade de considerar estes medios como simples apoios á palabra pronunciada. A persoa e o seu discurso deben ser sempre protagonistas.

O cuarto bloque, "Oratoria, valores e educación emocional", pretende facer máis visibles os alicerces éticos en que debe basearse a oratoria e os beneficios que esta produce para o noso sistema democrático e para o desenvolvemento persoal. O alumnado debe aprender a construír os seus discursos desde a honestidade intelectual e desde a vontade de alcanzar o entendemento entre posturas contrarias. Tamén debe aprender a identificar as estratexias de quen presenta deliberadamente non unha verdade, senón unha aparencia de verdade. Por outra banda, o alumnado debe empregar a palabra e as técnicas da retórica e da oratoria para presentar proxectos, achegas, opinións ou refutacións en foros diversos nos que poida participar (xuntanzas no ámbito escolar, asociativo, etc.) ou en simulacións de foros institucionais ou profesionais (intervencións de tipo político, profesional, académico, etc.), optando por perspectivas innovadoras que transformen positivamente a realidade e defendan os dereitos fundamentais da nosa democracia. Finalmente, a oratoria contribuirá a desenvolver habilidades persoais e sociais imprescindibles para o diálogo desde o respecto e a convivencia: a autoconfianza, a empatía e a asertividade son elementos emocionais que xeran pontes de entendemento e comprensión entre a persoa oradora e o seu auditorio, e que facilitan un crecemento persoal equilibrado e respectuoso consigo mesmo/a e coas demais persoas.

Cómpre pór o acento na orientación metodolóxica do tratamento da oratoria nas aulas. En primeiro lugar, o traballo debe ser fundamentalmente práctico: poucos contidos de carácter conceptual e moitas actividades que permitan desenvolver as destrezas fundamentais vinculadas coa materia, nomeadamente aquelas que teñen que ver coa oralidade, sen perder nunca de vista a necesidade de establecer un clima de confianza e seguridade que favoreza a expresión do alumnado. En segundo lugar, débese fomentar o traballo cooperativo, pois facilita a implicación do alumnado, permite

desenvolver as competencias lingüística, social e cívica a través da interacción, e propicia a creación dun clima adecuado para a autoavaliación e a coavaliación. En terceiro lugar, resulta imprescindible a coordinación e o traballo interdisciplinar con outras materias: moitas das habilidades desta materia son comúns a outras (xestión da información, comprensión de lectura, escoita comprensiva, expresión escrita, etc.), polo que o tratamento integrado destes elementos competenciais suporá un mellor aproveitamento do tempo e redundará en beneficio da aprendizaxe do alumnado. En cuarto e último lugar, a metodoloxía de traballo por proxectos, sempre orientada á acción, á integración coherente de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes, e á creación dun produto real (un concurso de debate, a organización de conferencias ou presentacións, etc.), parece adecuada para mobilizar todos os elementos curriculares da materia.

Como pechamento, cómpre non esquecer a necesidade de que os instrumentos de avaliación sexan variados para poder atender as diversas destrezas e competencias que traballa a materia e mais para valorar a evolución do alumnado. Como ferramenta, serán moi adecuadas as rúbricas ou escalas de valoración para recoller os datos froito da observación sistemática do seu traballo.

Oratoria. 1º/2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O discurso persuasivo				
1. h 2. i	3. B1.1. Discursos persuasivos escritos (presentacións e debates). Tipos de discurso persuasivo. Intención comunicativa. Estrutura do texto. Procedementos retóricos. Características estilísticas.	4. B.1.1. Ler e comprender discursos persuasivos sinxelos de diferentes tipos.	5. ORB1.1.1. Identifica nos textos escritos os argumentos principais e a tese.	6. CCL
			7. ORB1.1.2. Explica a intención do discurso.	8. CCL
			9. ORB1.1.3. Identifica a estrutura do texto e a relación entre ideas.	10.CCL 11.CAA
			12.ORB1.1.4. Identifica as estratexias para captar a atención e a benevolencia da audiencia equilibrando o uso de recursos emocionais e racionais.	13.CCL
			14.ORB1.1.5. Contrasta o contido do texto co coñecemento obtido noutras fontes e co que sabe.	15.CCL
			16.ORB1.1.6. Valora a influencia dos trazos lingüísticos e dos procedementos retóricos na eficacia da mensaxe.	17.CCL
18.h 19.i	20.B1.2. Discursos persuasivos orais en situacións formais (presentacións e debates) e informais. Tipos de discurso persuasivo. Intención comunicativa. Estrutura do texto. Procedementos retóricos. Características estilísticas. 21.B1.3. Pronuncia, voz, mirada, linguaxe corporal e presenza escénica.	22.B.1.2. escoitar e ver discursos persuasivos sinxelos de diferentes tipos.	23.ORB1.2.1. Identifica nos textos orais os argumentos principais e a tese.	24.CCL
			25.ORB1.2.2. Explica a intención persuasiva do discurso e exprésaa.	26.CCL
			27.ORB1.2.3. Identifica a estrutura do texto e a relación entre as ideas que expón.	28.CCL 29.CAA
			30.ORB1.2.4. Contrasta o contido do texto co coñecemento obtido noutras fontes e co que sabe.	31.CCL
			32.ORB1.2.5. Identifica os recursos da linguaxe non verbal, e describe o seu valor expresivo.	33.CCL
Bloque 2. Elaboración do discurso persuasivo				
34.h	35.B2.1. Concreción dunha mensaxe persuasiva. Trazos da mensaxe persuasiva: claridade e brevidade.	36.B2.1. Elaborar unha mensaxe breve e clara que funcione como núcleo do discurso.	37.ORB2.1.1. Condensa nunha frase breve e clara unha mensaxe persuasiva.	38.CCL
39.h	40. B2.2. Adaptación do discurso ao contexto. 41. B2.3. Estratexias para captar a atención e a benevolencia da audiencia. 42. B2.4. Adaptación do discurso ao modelo textual ou xénero elixido. 43. B2.5. Adaptación ao tempo e á canle de comunicación.	44. B2.2. Adaptar a creación e o deseño do discurso ás características do contexto comunicativo.	45.ORB2.2.1. Emprega nun texto estratexias comunicativas para captar a atención e a benevolencia da audiencia.	46.CCL 47.CSC
			48.ORB2.2.2. Planifica o discurso tendo en conta as características do modelo ou xénero elixido.	49.CCL 50.CSC

Oratoria. 1º/2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			51.ORB2.2.3. Deseña o discurso tendo en conta o tempo e a canle de comunicación de que dispón.	52.CCL 53.CAA
54.b 55.e 56.f 57.h 58.i	59.B2.6. Documentación e investigación. Alfabetización mediática. 60.B2.7. Tipos de fontes documentais. Criterios de selección. 61.B2.8. Estratexias de procura.	62.B2.3. Identificar e manexar fontes documentais.	63.ORB2.3.1. Identifica as fontes das que pode obter información.	64.CCL
			65.ORB2.3.2. Selecciona as fontes documentais máis acaídas e as súas propias vivencias para extraer contidos e ideas variadas relacionadas co tema do discurso.	66.CCL
67.b 68.e 69.f 70.h 71.i	72.B2.9. Xestión da información.	73.B2.4. Obter e organizar a información para afondar no coñecemento do tema do discurso, mediante a documentación e a investigación.	74.ORB2.4.1. Analiza de xeito crítico a información atopada e avalía a súa idoneidade para o obxectivo do seu discurso.	75.CCL 76.CD 77.CAA
			78.ORB2.4.2. Organiza os datos para o seu tratamento facendo uso das técnicas de traballo intelectual.	79.CCL 80.CMCCCT 81.CD 82.CAA
83.b 84.e 85.h	86.B2.10. Selección das ideas. Tipos de contidos: contidos lóxicos (datos, teorías, citas, etc.) e os emocionais (anécdotas, imaxes, vídeos, etc.).	87.B2.5. Seleccionar as ideas máis adecuadas e organizalas nunha estrutura ordenada e eficaz.	88.ORB2.5.1. Selecciona as ideas combinando equilibradamente os contidos lóxicos cos emocionais, para construír unha proposta persoal e orixinal.	89.CCL 90.CMCCCT 91.CAA 92.CCEC
93.b 94.e 95.h	96.B2.11 Recursos argumentativos: premisas, teses e siloxismos.	97.B2.6. Empregar recursos propios da argumentación.	98.ORB2.6.1. Emprega con propiedade os recursos propios da argumentación.	99.CCL
100.b 101.e 102.h	103.B2.12. Estrutura do discurso: introdución, desenvolvemento e conclusión. Disposición das ideas.	104.B2.7. Organizar as ideas nunha estrutura ordenada e eficaz.	105.ORB2.7.1. Organiza os contidos nunha estrutura clara e eficaz, na que se observa unha introdución, unha conclusión e un desenvolvemento coherente do corpo do discurso.	106.CCL 107.CAA
108.b 109.h	110.B2.13. Textualización do discurso. 111.B2.14. Coherencia e cohesión. 112.B2.15. Corrección lingüística. 113.B2.16. Figuras retóricas: metáfora, paralelismo, antítese, interrogación retórica, etc.	114.B2.8. Redactar o discurso con corrección lingüística, creatividade e eficacia persuasiva.	115.ORB2.8.1. Redacta o discurso con coherencia, cohesión e corrección lingüística.	116.CCL 117.CAA
			118.ORB2.8.2. Emprega recursos retóricos básicos de maneira orixinal e ao servizo da eficacia persuasiva.	119.CCL 120.CAA 121.CCEC
122.e 123.h	124.B2.17. Proceso de revisión. Correctores.	125.B2.9. Realizar o proceso de revisión do texto.	126.ORB2.9.1. Realiza sucesivas revisións, correccións e melloras do texto, axudándose da autoavaliación e da coavaliación.	127.CCL 128.CAA

Oratoria. 1º/2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			129.ORB2.9.2. Utiliza as TIC nos procesos de revisión da corrección ortográfica.	130.CCL 131.CD 132.CAA
Bloque 3. A presentación do discurso persuasivo				
133.b 134.g	135.B3.1. Memorización do discurso. Regras mnemotécnicas.	136.B3.1. Desenvolver estratexias mnemotécnicas do discurso a partir de secuencias pequenas ata dar co texto completo.	137.ORB3.1.1. Desenvolve estratexias propias para memorizar un texto.	138.CCL 139.CMCCT 140.CAA
141.b 142.g	143.B3.2. Interiorización do discurso.	144.B3.2. Memorizar o discurso deixando espazo para a improvisación e a espontaneidade.	145.ORB3.2.1. Presenta un texto aprendido sen perder a improvisación e a espontaneidade.	146.CCL 147.CAA 148.CSIEE
149.d 150.g	151.B3.3. Xestión emocional para falar en público (entusiasmo, confianza e seguridade).	152.B3.3. Potenciar as emocións positivas na exposición perante o público.	153.ORB3.3.1. Realiza unha exposición na que procura manifestar confianza, seguridade e serenidade para gozar da oportunidade de presentar o seu discurso perante un auditorio.	154.CCL 155.CAA 156.CSC 157.CSIEE
158.d 159.g	160.B3.4. Xestión das emocións negativas.	161.B3.4. Controlar a conduta asociada ás emocións negativas ante situacións comunicativas con público.	162.ORB3.4.1. Recoñece as emocións negativas (medo escénico, inseguridade, nerviosismo, etc.) como unha manifestación natural da exposición perante o público.	163.CSIEE
			164.ORB3.4.2. Desenvolve estratexias propias e saudables para controlar a conduta asociada ás emocións negativas.	165.CCL 166.CSC
167.h	168.B3.5. Dicción: pronuncia, volume, ritmo, ton, modulación, intensidade, pausas e silencios.	169.B3.5. Pronunciar con corrección, claridade e expresividade.	170.ORB3.5.1. Pronuncia con corrección e claridade un texto de creación propia.	171.CCL
			172.ORB3.5.2. Emprega con especial coidado o ritmo de elocución natural de xeito que permita seguir a exposición con facilidade.	173.CCL 174.CAA
			175.ORB3.5.3. Emprega as pausas, os silencios e os cambios de ton e de ritmo de maneira significativa, para potenciar o poder expresivo do seu discurso.	176.CCL 177.CAA
178.h	179.B3.6. Kinésica: comunicación corporal. Tics. 180.B3.7. Proxémica: espazo escénico. 181.B3.8. Naturalidade fronte a artificiosidade.	182.B3.6. Empregar a linguaxe corporal e a presenza escénica como códigos comunicativos para enxalzar a expresividade e eficacia do discurso.	183.ORB3.6.1. Emprega nunha exposición a mirada, a posición do corpo e a xestualidade de maneira natural, eliminando progresivamente pequenos vicios e tics inadecuados.	184.CCL 185.CAA
			186.ORB3.6.2. Ocupa o espazo con naturalidade e personalidade, evitando o artificio.	187.CCL

Oratoria. 1º/2º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
188.e 189.h 190.i	191.B3.9. Soportes informáticos e audiovisuais para apoiar o discurso.	192.B3.7. Utilizar programas informáticos e audiovisuais para o deseño de presentacións co fin de potenciar o significado e a expresividade do discurso.	193.ORB3.7.1. Deseña presentacións con diapositivas sinxelas, claras e creativas, e emprega con moderación os recursos audiovisuais.	194.CCL 195.CD 196.CAA 197.CCEC
Bloque 4. Oratoria, valores e educación emocional				
198.a 199.d 200.g 201.l 202.m	203.B4.1. Oratoria para a construción da veracidade do discurso.	204.B4.1. Usar a oratoria como un instrumento ético para a construción ou aproximación colectiva á verdade.	205.ORB4.1.1. Emprega nun discurso as estratexias da retórica e da oratoria de maneira ética e honesta, recoñecendo as debilidades do razoamento propio e valorando as achegas do razoamento alleo.	206.CAA 207.CSC 208.CCEC
			209.ORB4.1.2. Identifica as estratexias que terxiversan a información.	210.CAA 211.CSC
212.a 213.d 214.l 215.m 216.o	217.B4.2. Oratoria para a participación activa na democracia.	218.B4.2. Elaborar textos para intervir en ámbitos de participación social, reais ou simulados, con respecto polas normas de convivencia e procurando a resolución pacífica dos conflitos.	219.ORB4.2.1. Presenta proxectos, achegas, opinións ou refutacións en ámbitos orais diversos reais ou ficticios.	220.CSC 221.CSIEE
			222.ORB4.2.2. Elabora discursos para a defensa lexítima de dereitos establecidos.	223.CSC 224.CSIEE
225.d 226.g	227.B4.3. Representación das habilidades persoais e sociais no discurso. Autoconfianza, empatía e asertividade.	228.B4.3. Desenvolver as relacións interpersoais e a propia personalidade grazas ao uso cívico da palabra.	229.ORB4.3.1. Recoñece a manifestación das súas habilidades intrapersoais a través do discurso.	230.CSC
			231.ORB4.3.2. Presenta as súas ideas desde unha perspectiva empática e sen agredir as outras persoas.	232.CAA 233.CSIEE
			234.ORB4.3.3. Desenvolve habilidades asertivas para expor as propias ideas con honestidade, afirmando os propios dereitos.	235.CAA 236.CSC 237.CSIEE